КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Шинарин, 4 март, 1969 ш. № 27 (4004) Мах 2 кап.

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически партин Нохч-ГІалгІайн обкоман, Нохч-ГІалгІайн АССР Лаккхерчу Советан а Министрийн Советан а орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

1923 шера дуьйна арадуьйлу

16 МАРТА—СОВЕТИЙ ХОРЖАМАШ

ЦІеяхІ бос лепашц хуа Непщиева Мариас басар хьекха шенгеш. Грозненски «Металлист» кхача-заводе малярала не болх бу 13 шу гаргга ха ю. Хьалхарча деношка дезз ше къахьегаша тІера, дика ноккъост долгеш хьехкхад ю. ХІара беша задани 170—180 процент кхочашъеш хьайбоагІа маляр. Цудухьа сийл ду цуьн цеха а завода а белхалоша. Дика къахьегара толамаш даккхарах Н. Непщиевайна дукха ахчан премеши грамоташи тийнина завода кулгалхоша. Уьх массеха шера сийлен Доска тІа хьалтеха лелал цуьн сурт. Дукха балхахь Непщиева Мариас ше городской Совета депутаталла хержача хана деш.

В. И. Ленин вина 100 шу дузаза дена сийленца накъамхара къахьетта хьинар айъеча къахьегаш а депутат уьх деношка.

М. МАРХИЕВ.

Сурта тІа: Непщиева Мариа шенна бобар хьекхаш йоала.

М. Пижова сурт.

ХИЙ ДЕХКАЧА ГЕКТАРА МАХ

КПСС майски Пленума решенешка белгалдаьд шерра мелиораци ярлора тІа хІара гектара хьувкъам лакхбар, юртбоахама техникие йола производство вІашгІехьъякхкхара кертера хьал хилар. Растениеводства дакъа кхъьегамхой кертера декхар да из хІанз, хІаьта тІехьа тІаьйоагІача хана хурт а да. Мелиоративе системе кертера могтиг дІалоац кхашка хий диллара, хІанз аьлча йоккъала духьалера къонсен ишта мара лоаттабе йиш яц.

Тха района боахамашка 83 эзар гектар оаха лаьтта да, хІаьта хий дехкаш да цунах 11,4 эзар гектар. Духхьал уьх тІеххьарча кхаь шера яш эзар гектар тІакхийттад уж лаьттан. Цу юкъа кхо бІаь гектара тІарча хий дехкача сета реконструкци йий, 3,5 эзар гектар лаьтта хий дехкаргдолаш шабрдаьд, 2,5 эзар гектар лаьтта докъадаьд. Дукха балхаш даьд тха района боахамашка хий дехкача лаьтташка культурно-механически мероприятеш чакхъяхара а — 500 гектар лаьтта цечарех цІендаьд, кІоагаши ораши хІалиньяд пи эзар гектара тІара, дукхагІа ех кхашка органически минеральни удобренеш. Иштта, уьх тІеххьарча кхаь шера хий дехкача лаьтта 83 эзар тонн органически итт эзар тонн минеральни удобренеш еххай. Хий дехка лаьтташ тІакхетарашца толарие кхьаве дукха балхаш даьд района боахамаша цонаши лаьгІенарши тоалра е. Уьх тІеххьарча шера уж санна доза балхаш 4,5 эзар гектара тІа даьд.

Гектара дика найда эц хий дехкача лаьттах Грозненски шурий совхозе. Натахьа санна майски Пленуми хилалехьа хий дехкача лаьтташка дІайийна культураш хий цІа дехкача йийнарех деалагІа хулаш хилла, хІанз гІулакх ертолаш. Совхозе 683 гектар мара яц хий дехка лаьтта. Цох 365 гектара тІа лоткон хьисайпе инженерии воть даь. ХІаьта хий дехкача лаьтташ тІара дукхагІа юртбоахама культураш яха йиш йолга кхеть а деш, цу лаьтта десхъарех бахьдзарийи культураш дІаяв совхозе. ХІаьта цу культурашта кхочам хилдал хий диллала деІан хьисапе хий дехка ятх установка а баланъяьй совхозе. ДІайийна культураш хьатІайоалача юкъа бахьдзарашта кхахаза, шекара, доакъара сеславш лиаза, силоса юча хьажкІашта кхоза хий дуал совхозе. ХІаьта хІара гектара тІа 3 центнер минеральни 30 тонн органически удобренеш ехх. Из бахьан долаш хий дехкача лаьтта хІара гектара тІара 57 центнер дукхаьча шерашта тІаюла буд лахьар совхозе, хий ца дехкача лаьтташкара чуепачул 5-за гаргга дукхагІа. Цу тайпара 5-за гаргга дукхагІа хилар хий дехкача лаьттара чубена силоса йийнача хьажкІий хьувкъам а. Из бахьан долаш хий ца дехкача лаьтта 2165 гектара тІара 126890 центнер мара силос дзахар, хІаьта хий дехкача 395 гектара тІара чуенар 98750 центнер хилар.

Хий дехкача лаьттах найда эзарсь диллача дика къахьийтад цхьадаьІча Малх цІерагІча колхозе къахьегамхоша. Цу тайпарча лаьттай хІара гектара тІара 35 центнер гураьха дув яІа даьккхад колхозе. Хий дехкача лаьттай хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 39 центнер хлава культураш чуера дІадаш лелалерашь, хІаьта хий ца дехкача лаьтта хІара гектара тІара 16,9 центнер.

Къахьетта боккха найда лу хий [illegible] бреитех боагІача тайпара найда еаш хилча. Иштта, цу колхозе А. Попова кулгалдеча бригада къахьегамхоша хлавта хьажкІаш йийнача хІара гектара тІа 60 тонн кхо даьккхар. Из бахьан долаш гектара хьувкъаш юкъера лаьрхІача 42 центнер хилар. Цу тайпара масалаш кхы а дукха даладе йиш я.

Хий дехка лаьтташ тІакхетарах хІара шера дукхагІа лоа района боахамаша [illegible] кадраш. ХІанз цу гІулакха бокхза торкаш тІабахийтаб боахамий кулгалхоша, специалисташа. ВІашагІъехкача курсашка дешаш ва пах бІаь поливальщик. Цар Іомаш хий диллара режим, сайсобаш, цу лаьтташка удобренеш товсара гонаьд, алата, доакъара культураш кхеира агротехника.

Хий дехка лаьтташ долча дерригача боахамаша звеньашта дІадийъьад из лаьтта. Ерригаш а уьх шера цу лаьтташ тІа болх бош ьурийта механизированни бІаь сов гІа бахьаьдараш кхеьун лосе хургьа. Цу звеньашка шортта толамаш а. Иштта, духхьал цхьалатІехь Малх цІерагІча колхоза вІашагІъехкача звеньяй дехкаьа деІан хьисапе хий дехкачна йийтта машина я.

Района дерригача боахамий специалисташ, кулгалхой дохкарийна бахьа дохкаш лаьттан йоагІадаа совхоза, хІанз аьлча цу тайпарча лаьтта гектара мах дукха дукхагІа ба хий дехкача лаьтта гектарачул.

Е. ИЛЬЯРИНА,

Грозненски юртбоахама [illegible]

ВІАШАГІКХЕТАР

Дукха лаь гулбеннабер уьх деношка № 28 йолча юкъерча школа актови зала. Грозненски городской Октябрьски райсоветен депутаталла хайка оттабаьча кандидаташца хаьржархой вІашагІкхетара хетаьв яр из собрании.

Из хьайийдлача Грозненски электромеханически завода участка начальник Т. Т. Попова хаьржархой тІехьийхар 16 марта хахьа толашагІйолча къахьегаш цхьахараштеа тІаьйна кхаь тесш.

Довереннаи воча юкъерча школа кьехаьхочо хов. Волковас дийцар Грозненски городской совета депутаталла хаьржа оттаьча № 28 йолча юкъерча школа директора Паталкова Зоя Григорьевнай вахарех къахьегамех лаьцна. Грозненски городской совета депутаталла массехказа хийрхай/нов. Паталкова. Хаьржархоша шийна тІаехха гІулакхаш дикка дика кхоачашдаь депутата. Зоя Григорьевнас шийна кхоанц кхуьи йоагІача тІехьенна кхетам балара. Из я халкъа образоване отличник, дукха ха йоагІаш цуна енна Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота.

Грозненски горсовета депутаталла кандидат оттаваьв Потенкин Виктор Петрович. Тха локомотивни депо толашагІйолча машинист ва из, — аьлар доверенни воча И. П. Дучкой. Ерригача коллективо тІоагІа сийлен а лаьрхІаш а ва Виктор Петрович. Цудухьа коллективо депутаталла хаьржа оттаваьв нов. Потенкин.

Октябрьски райсовета депутаталла кандидат боча Цураева Вера Александровнай дийцар Е. И. Ишенкос. Цураева Вера Александровна, — аьлар из, — Грозненски электромеханически завода толашагІйола мастер я. Эхь-задай долаш, производстве тІех дика къахьегаш я Вера Александровна. Цудухьа массане цуьн сийлу.

Иштта хоа дийцар доверенноша депутаталла кандидатах боча Нохч-ГІалгІай химзавода техноллогах Демченко Клавдия Григорьевнах, конструкторски группа кулгалхочох Михеева Светлана Алексеевнах, Грозне станкие весовщиках Бетимиев Рамзанах.

Хаьржархоша дукха наказаш делар хургбача депутатанта.

М. МАРЧЕНКО,

КПСС Октябрьски райкома инструктор.

НАКАЗАШ ТЕЛ

Уьх деношка Ведана района культура Ша хьалхиза мах гулбелар. Шоаш райсоветен юрта Советен депутаталла кандидаташ бахараш вІашагІкхета бахьки колхозхой, хьехархой, хьайбаш лелалераш, гІулакхера нах бар уж. Президиуме гІандаш дІалоаца райсовета депутаталла кандидатий Бутов Владимира, Исламова Хьавас, Мадаева Айниева.

Цуй тІехьагІа деш ду довереннаи болча нана. Трибуна тІа а буалаш райсовета депутаталла кандидатий В. Бутова, Х. Исламовай, А. Мадаевай биографех, къахьегамах лаьца дуьш.

Хоржамаш хургдахь дийнахь мохк депутаталла кандидатан бахьа В. Бутовна, Х. Исламовай, А. Мадаевай тІехьа кхаж тассара тІаьхьийхар доверенноша хаьржархой.

Райсовета депутаталла кандидаташ бахрий цІерагІа къаьаьл ду В. Бутова. Шоай иштта сий даьча, моа тешарах бараьл оал цо, хІаьта из чуьнаш шоаш бойбеч цахилархах хаьржархоша деш ду.

Депутаталла кандидаташ бахраште наказаш, луш къаьаьлаш ду М. Арсанукаева, А. Дикуева, В. Мадаевас, иштта хьибараш.

Соахка райцентре хьалхе йолаьл баш уьх шера йнылагІча кхаргале хьалхьаь якха, быткомбинат хьалхе, райцентр тоас, [illegible] [illegible] наказаш [illegible] дийцар цар.

С. ШАМИЕВ.

МОСКВА. «Дружба» яхача гостиница монтажни - гІишлошъера болхаш чакхдаьхна.

Столица къулбехьен - малхбузен оагІорахье Вернадски проспектерча кердача отела ахийттаза вІаштІара яьча корпусе хургья 720 сага йола ресторани 280 сага йола кафен.

ХІанз гІишлошъерам отделочни балхаш деш ба. 1-ча Мае деза ди тІакхоачале эттара хьалхара хьаьаний тІаэцаргба кердача гостиница.

СУРТА ТІА: «Дружба» яха гостиница.

А. Стужина сурт.

БІАЬСТАННА—ЛЕРТТІА КИЙЧО!

ДІадехача шера 390 гектара тІара ка бола алат чуийцаш Шелковской района Ленина цІерагІча колхоза комбайнера В. Радченко. Механизатораша цунна [illegible] лаьрхІача хьалларе меттиг лаьнхар цо. Уьх шера а цу тайпара даькъалла йохкар, дуьлла къахьегамхой [illegible] бахьа шей комбайн тоал лаьрхІад из.

СУРТА ТІА: комбайна ремонт ее ва трактора, шофера, комбайнера гонзал карарзоль механизатор В. Радченко.

В. Данилов сурт.

ХЬУВКЪАМА ЛАРД ЙОЛЛ

Тха боахаме 7764 гектар оаха лаьтта да, цох хий дехка йиш йолаш 2379 гектар я. Кертерча дакъе хий дехка лаьттаж цхьоалагІчен кхоалагІчен отделенешка да. Ирригационни сеть хІанз 1268 гектара тІа мара яц, цхьабокъда хІара шера шерду оаха хий дехка лаьттаж. Хий дехкача лаьттай кхо бІаь гектара тІа инженерии сеть хьалтьяй, вокх лаьтта примитивна хьисапе дехк оаха хий. Уьх шера кхы а пи бІаь гектара хий диллала лерхІ оаха.

Соахка гураьхьа дийнача ялатех 250 гектар хий дуллача лаьтта дІадийнад. Агротехника бокъонаше дІа мадеххара фийг лаьтта бимале хий диллар. ХІанз бІаьстта хьайоалаше хий диллаь кийча хургІолаш оросительни сеть кийчъеш да тхо. Сангараш цІеньюо, а еача ремонт ю. ХІанз шелал оттарах совпадаьд балхаш, иІаьд из ялланге а юха доладергдолаш.

Хьалха лаьттача боахамий практика, зваьцехаьх хий дуллише а шупача боарамах удобренеш ихкаро хІара гектара хьувкъам лакхбелга. Цудухьа кхоачам балаш органически минеральни удобренеш йохкаргья.

Органически удобренеш кхашка дІаьоваш лаьрхІа механизированни отряд я совхозе. Отрядана итт саг ва. Эшаш йола машинаш еннай отряди. Цхьа автопогрузчик а я цар. Кхо дулларгдоле отрядана кертте оттийна совхоза экономист Абдулвахабов. ГуйрайнгІан замалахь совхоза кхашка воарІ эзар тонн кхо дІаьзад механизатораша, хІара гектара итт тонн кхоачейташ. Трактористашта юкъе социалистически яхь йоаржаь дицал вІаштІехьдаьлад бригадира кхийка кхо дІаьоара балхаш.

Шоай дийнахьара нормаш тІехкхоачешъеш хьинаре къахьег трактористаша Наурлукаев Салаудс, Эльмурзаев Баруде.

Дишалайташ оаха гураьха дийнача ялата гІулакх делга. Самолеташца подкормка еш да тхо хІанз. Минеральни удобренешца подкормка е эзаш кхо эзар гектар гураьха дийна алат да совхозе. Цунах пи эзар гектара тІа хІанзале аммиачни селитра тессай, хІара гектара аьІ эзар центнер кхоачейташ.

Ха дІа ца йоккийташ хІанз лоа уллача хана минеральни удобренеш товсар боккхача лоархІаме да. ХІанз аьлча еккача хиза лаьттана дІа ца-удах 20—25 процент йоа царех, хІаьта лай тІа тесса селитра лоа лошадяйа тІоадалаш кхыйа лаьттах чубил. Юхейсача цхьа эзар гектара тІа лоа дІадалалехьа удобренеш тайса боала лаьрхІад совхози кхаш леладераш. Склалашкара удобренеш хІаузилгеш ца латтийташ самолеташ тІа хьатІайоттилгеш дика вІаштІехьдальяьхаз. Уж тІайоттача майдан тІа хадданда удобренеш дІатІаузаш лафеташ я. Къаьстта дика къахьег цхьоалагІа отделене шецара сейля лелачу Муслиева Тамарий хьехочарча нехкараша.

БІаьстийн юкъе ши культураш юргІолча 886 гектара тІа эшача боарамагІа суперфосфати калийни туаи тессад уьх тІеххьарча кхаь бетта.

КПСС ЦК октябрьска Пленумо белгал ма харра юртбоахама продукташ дукхагІа ечара боккхача лоархІаме да дІадуваш дейа фу дика хилар.

Дика тоалаьча лаьтта дІадуваш фу кондиционни хилийтара боккха теркам гІабахкийтаб оаха уьх шера. ХІанзалца совхозо кхыча боахамашкара мІдора из. Уьх шера эггара хьалха тхоай фу кийчдаьд оаха. Элеваторе ийна ІалашдаьІ 33 тонн хьамхІа фу колибровании дІахуучи боаранех да. 110 тонн гороха, 40 тонн хела. Аьнтонн гаргга люцерна фу цхьоалагІча классех да. Дерригa фу хьы из ца дешаш боахаме эшача боарамe да.

Юртбоахама культурей чІоагІа хьувкъам лакхбара боккхача лоархІаме да лаьтта лелаеш бола бокхлой квалификаци лакха йолаш, агротехника дика йовзаш хилар. Уж кадраш кхеоа чІоагІа лаьтту болаш ха я Іа. Гуйрайна кхашкара балхаш чакхдаьннача тІехьагІа поливальщикаш, юкъерча подразделеней кулгалхой кийчбара, цар квалификаци лакхъяра курсаш вІашагІъехкиз оаха боахаме. Шиц бетта курсашка дийшабаьнна гаьнь итт поливальщик. Агрохимкурсаш ялхай боригача звеньевойна. Курсашка деша багІарашта декхеш сийлат хилар совхоза кертера специалисташ, старший агрономаш, гидротехник.

В. И. Ленин вина 100 шу дизара сийленца накъьабхара бІубена къахьегаш ба тха боахаме механизаторашш, кхаш лелалераш.

А. АЛАВДИНОВ,

Шелкъа района «Джалка» совхоза кертера агроном.

ХЬИНАРЦА БАЬККХА ТЕШАМ

Мазко Василий Андреевич Малгобекна района «Кавказ» колхозе болх беш раьа 40 шу да. Эттара хьалхачарцара вахла из колхозе, цуй деррига вахар артелаца дугаденна да. ХІанз кхоалахьа цу хьамнад комбайнера, дале а хІара шера къонахбараша санна хьинаре болх беш хьавоагІа из. Массаза а дагадаьлад цунна шийна оаІ Дмитрий «лаьттах дІа ца къастийтар». Цудухьа аьхки муьлча хана дІаин лаьца хулар дешарко, муйна сакъердам хулар вас машинах луаг тоаш хилча, цунга ытташ хаттараш доре. Иштта, механизатор йистеваьлча шийна даь виза ноккъост вар Дмитрий. Советски Эскаре гІулакх а дзь цІавеча техникуме деша вахар. Из лакхачаь вдаде балха вахар дІамига сар. Бакъда сатешар цуи заводе. БІаре колхозагахьа хьешар. ТІеххьара а шийна лоІамагІа балхара из дІаладаьга хайча чІоагІа цепйьлар ноккъостий. Парткома секретара шера къетаданзар цун дагадаьцтар, хІаьта цо из мога а дир.

Иштта ше оаьча станице Вознесенские юзаера Дмитрий. ШелагІча дийнахьа цо ше дехарах токарни станока тІа болх бе валайтар из. Кхоачамде даьлар хьалхара заказаш. Царех хоара шийна гІулакх дика довзаш из хилар. ХІара детала тІа доло цхьара санна къахьегар цо. Цуа сонгІа хьалхагІа кхыча токараша вІалла хьа из цІйзаь хела заказаш кхоачашдора Дмитре. Из бахьан долаш цолхоза массаволча механизатора дукханеза из, сий ду.

ГаргагІертам яр бІаьсти. Цудухьа аьхки комбайна тІа балха вахалаьрхІар цо. «Сай даьца болх бе безам ба, са, цунгара Іомадургва,—йоах Дмитре шийна ноккъостана. — Хьы вІалла деше а 40 шера болх баьча сага опыт йоккха хила ма сий». Из дар дІадахача шера. Юза а кхоачашдир цуи дехар. Колхозе енача шин комбайнах цаІ Диктрена елар.

ГІалат бовлакзар колхоза кулгалхой. Дукхьала итт дийнахьа 180 гектара тІара 3,6 эзар центнер алат аьрдар цо. Цуи тІехьагІа Оренбургски областе вахар из яла чуйцача ноккъостал да. Цига а дошдача хана 320 гектара тІара алат чудера цо, дика тешал тІехьа долаш цІамера Дмитрий.

Дукха ха йоашам колхоза комсомольцашта шоай воашкъ оаьа хІана механик вела дІамигача сагах. Болх тесса бора уйхаза хьалхагІа. ХІанз гІулакх эргахоалаш дат. ВІашагІъелай комсомольски прожектор. Цунна кулгал деш ва дикагІа вола шофер Н. Бекетов. Цул сонгІа Ленина биографи Іомаш кружок вІашагІъелай, цига дешаш ба комсомольцаш.

Дукха да йоашаш депутаталла кандидаташ белгалбеш собрании хилар колхозе. Цига гулбеннарана станични совета депутаталла кандидат веш яІи лаьккхар Мазко Дмитре.

—Шийх тха бенна тешам харцберга дІамигача сага, — йоахар колхозахоша, — тешаш ма хургІа ба.

Й. ТАГУРОВ.

МЕЛ ЛАКХДЕННАД ХЬА СИЙ, МЕХАНИЗАТОР!

ШИЙ стола тІа уллача сома ча язга тІа ловзача малха зІаьараьшта бІарга а хьежаш уйлане вaха вагІа «Назрановский» совхоза кьона инженер Бузуртанов Хьусен. Ia мела чІоагІа дале а гучаллехийт бІаьстено шийна белгалонаш.

— ТІаккха, — хетт Хьусена шийна йисте даттача гІанда тІа вагІачуча, — фу дагадеха лаьрхІий тІа тракторист хила?

— Бера хана деша лаьттагІашка детташ хьадоагІа ер шо цуьл,—аьлар цо. ТІаккха цкъа Іомадаь дезаделше дІара дехІах дІа мича къаст. Сатийсар ца цу яйса болх бьача мельзаноте а вахах еча заводе а. Кхаьнка дакагІа хет.

Цунна бІара а хьежаш са-сайна уйла ю да: «Мел вaз болаш да лаьтта, иштта тІаува шийна вахь ГІанцха из уйла дІайоалаше а шолайгІъар хьеттар: «Мел лакхденнад хьа сий, механизатор! Хьа професса романтика боаккхийчар а дог уразуттаду ухаш. Шийтта лаьтта деше — хьа болча техника дай хила, йоах цо, из кафедрае гоазал Іомаш.

— Тахан - кхоана уж Хьерсиев Муса хала гІерта шера йола курсана йисте а яха 14 сат доладала тха, — йоах Хьусена. ХІанз цер группа вІашагІйолча хах хьажца да тхо, Курсаш болх бе йолаьла дукха ха я, хІаьта а 8 занятиеш уда инженера хьалхашка шига деш беха дага болча наха ихьаь.

— Цар-м шу доакхзаргда шига деша бегІаш. Уьх бІаьсти, аьлча, гуркаь пах тоъаргбий шоажа, — кетт из Хьусенага.

Цу хаттара жоп дала кийча динижар инженер.

— Эггара чІоагІагІа оаха уйла тІабоккийтар из гІулакх да, — йоах Хьусена. — хІанз аьлча кхай тІа цхьан [illegible] трактор [illegible] Цуа совхози [illegible] а 68 трактор я болх бе [illegible] царех 34 гусеничне а [illegible] ХІанз цар тІа болх бе тракторист боаций ба. 80 сов хьала йолаш цар тха, цара уьх [illegible] ка хьатІхадт лаккехад из [illegible] «Электроинструмент» завода училищера дийша [illegible] араевда 14-ен тха боахаме болх бе [illegible] хинна цу курсашкара [illegible] — 40 сагІ. ХІанз тха совхозе вІашагІъехкача курсашка деша вагІа 43 саг а ва. Иштта аьлча, бІаьстти йоаллаше а цу 68 тракторна тІа болх бе архала йиш йолаш 110 сонгІа механизатор да. Цул сонгІа дукха ба тха юртахоа [illegible] балхай а деш [illegible] бола механизатораш. Царна а бІарг доаккхаш да тхо.

Уьх тІеххьарча хьехачоа дІахий ца кхочача тайпара дика [illegible] шер механизатораш. Хьалха [illegible] из кхашка балхаш долаьдеча дола а бохаш, уж лакхІеньча бола а луш лелабал уж хІанз. Сий ду цар, шоай гоазал лакхъе Серноволдо кхелаьа деша уьйт, бахьа балхах доагІар хамаьа дІалу. ЦаІ механизатор вац хІанз совхозе доакъар, даьча, кІор боакаш. Эттара хьалха уж Іалашбаьй ишачунца. Иштта хила а деза из-м — юрта цул тІех професси, цуа сий долашагІа лоархІаш болх бац.

ХІаьта а дукха механизатораш дІаух хІанз а, бокъонца балхаш юкъе кхаьчача гІолла цхьайола трактораш латташ хул-шоллагІча сменагІа болх бе сат боайаш.

Цуй дертіера бахьан, из дувцаргда, — аьлар совхоза трактористий курсай воккхагІа волча хьехархочо, производственни управлене гостехнадзора кертера инженера Долгиев гІийкас. Курсашкадешар бегІабарех а дукхагІа бараш, кхуаш боагІа хагІбах ба. Уж шоай ясадлогIа йодаш ба. КІеаьага а хІама лоатІара даьнна дог эзах цар балхаш.

БІаьсти а дзьра яьх бІаргаш саьрг кхийттача салпа сихбенача хана дийша боал уж. Бригадашка дІагІо аьле дІахьожабу. Бригадаш а ма делий «бьгача» санна, цар, а Іа, яха тервалбайк эттара хьалха трактора хо бе хоала гІертараш. Бригада кой ше дІаер а хайташ хІалейбу кхоттиг «мукъаяланна» яхаш. Вож ше мел тербаьлу. а яхже куаг а тесс вода. Дукха нийсцу уж санка йола моттигаш.

Вохьтутанов. Полгиев Къоначарча болх машта бе бовш, цар оамалаш иштта йоагІаргья, аьнга дІахьехьа ахьна дийнахь семинаре вІашагІтехача я хІама дицар бригадераш-м.

ХІаьта хІана деша багІарий техникацара безам, цар масаж йоахаш фантаза юша еаш чичай. Совхозе цу курсашка деша вагІача Курскиев Висангаре, дийша хьаьча из болх беагІа уьх, тІа хьажа ремонт е шийна дІагІачйцай Доышкаьей-Юртарча отделенера хьайта «ДТ-20» яха трактор. Отличник ва из.

Иштта цу шоарзойна тоаьь дІаьиттайнийт 8 сонка, бух, кимчола тІехьсюза пирентар Доикла гІапат дошаш ба цаь бегь бола. Дика юха каждйрах дешарах, практика дукхагІа бараш барх] класс хьихар ба уж. Хьалха совна школашта «сошбайнарешь» кхаи хІанз трактористий курсашка деша.

Шортта шоаша коа кхоа ааь болаш, бІаьсти йоаллаше а бахт тайна кхаьаш доабара кийчлуш ба совхоза механизатораш. Техника хІама ца эшаш ерига а кийчъяь дат.

Со а из цо сайна тахан эзаш йохко, — йоа хургІа хІанз дешаш Іо а йолла дІайоланенда Хасиев Муса а. Уж санна механизатораш эш хІанз совхоза. ЧІоагІа шоай профессига тІала залае механизаторий коллектив вІашагІйоаллира кертера декхар да совхоза дирекце, партийни, профсоюзни организацей.

М. ЗАНГИЕВ,

тхоа собкор.

ЛЕНИНАХ ДАГАДОАГIАРАШ

Надежда Константиновна КРУПСКАЯ

ФЕВРАЛЬСКИ РЕВОЛЮЦИ РОССЕ ЦIАДАХКАР

Февральски революцех йола хабар тхь махехьинге а цу минутански дехь Россе цIаьа гехабелар Ильич.

Англией Францией цхьанхха дуьча а Россе дIабахийтарбелар большевикаш. Ильича не дика хетадора. «Уьх шай, ахача Швейцарица настехлайха дIа ца дахадьлар хьар тIа» (В. И. Ленин. Соч. бизна гулам, т. 49, агIо 402, — рол.), — яздина цо Коллонтайга.

Германе гIолла контрабандна фунагIа дахь а дIаваккхаргашар — цхьа, аьлла Ганецкига хабар дийсайтер Ильича...

18 марта дена Питере арадуьйла доладелар «Правда», 20 числох дена цига «Гаьнара письмош» яхе болавелар Ильич. Пхеъ дар уьж «Хьалхарча революце хьалхара этап», «Керла правительствон пролетариат», «Пролетарски милицех», «Мишта отторгба машар», «Революциони пролетарски пачхьалкхан устройства дехкарш» (В. И. Ленин. Соч. бизна гулам, т. 31, агIо 9—59). Ленин Питере кхаьчача дийнахьа кепатеха араьккхар вогара хьалхара цхьа письмо мара дацар, юхенисараш редакце дадар...

Россе цIаваьхале хьалха Ильич уйла еш хиннар къаьста дувнао цу письмош тIа. Къаьстта дагадоагIаш дисар цу хана Ильича милрнех дийцар.

Цу дена хеташ дар «Пролетарски милицех» яка гаьнара кхоалагIа письмо. Ленин вейлачул тIехьагIа, 1924 шера мара арадалайзар из. Цу тIа ювцар Ильича пролетарски пачхьалкхенах йола ший уйлаш. «Пачхьалкхи революци» аха Ленина книжка дикка кхетаде безам баьчо ца дешаш дита йиш яц из «Гаьнара...» письмо.

Хlинз, дукхха шераш даьлначул тlехьагIа Ильича из письмо юхадйшача, шерриге хьа бIаргашта тхьаьлашка оьт из: цхьа агIорахьара, члоагIа къаьгга уйла, тера бе а дела къевсай лоаттабале барг ца хилар дика кхеталар, цу хана цхьаьккха а хIамаита тIехьашна ца валар, цхьаьккха тайнара шех ца валар, вокх агIорахьара, дукхача наьха белама, дуккха мах кердача тайпара вIашагIтохара Iалламате йоккха тербо яр, цар хьалача хьайний, цар хьал геттара чехка тоалара йоакхе яр. Цу дерриганех дукха дийцар Ильича 1916—17 шера Iай, къаьстта Февральски революци хилалехьа хьалха.

Переговораш IIаькхелар. Временни правительство вIалла реза-воцар интернационалисташ Россе чубахкийта, хIаьта Россера уахача чеха шаша дуьцар цхьабола ирахъостий шехбуьлаш ба, кхаш. Цу дерригале а дIахьа сихвора.

Швейцарски социалист - интернационалистага Фриц Платтенга гIолла переговораш еrта вIашагIехьаьккхар Владимир Ильича. Платтена Швейцарерча германски посольстве хьаьлха условеш оттайир:

1) ТIемах еллагIа уйлаш йолаш бале а дерриге а эмигранташ дIабоахь. 2) Эмигранташ болхача вагона чу вала цхьанне а бокъо ца Платтенгара муцьйбеваш. 3) Россе цIебелахача таможни тIаьхье дIабалха эмигранташ. Вогаш а цхьаьккха тайна ца хьажар. 3) Россе кхачаралашо тIаьа дIабалха эмигранташ шесен бола социабаь австро-германски мах хьалургболам агитаци яр. Ильича вахара члоагIа кийчвола вайлелаф...

Цюрихерча газета Ильича яздир «РСДРП арсий революцена тоъерта декхарех», яздир «Швейцарски балхлошка Iодика ювла письмо»...

Платтена переговораш дика чаьх а яьлнай, протокола тIа кулг яздечара ца деша, тIаккха Россе вала ваала а шегаргва, аьлна письмо дена, цу [illegible] Ильича [illegible] гIара хьалхарча поездана тIера ваьл», аьлла цо. Поезд а ваь сахьат дисадар...

Тхо [illegible] вар Фриц Платтен.

Германе гIолла большевикаш белх, аьлна члоагIа йоакха гIар айбир тIаккха оборончанаш. Баьэда, германски правительствано ше пропуск йуш хетар революци мехха юла вокхха водар а да, эмигранташ - интернационалисташ шоай мехха шейнзара гIолле цIа бахийтарна Россе революци йоаржалба гIо а дергза, аьхна. Большевикаша шоай декхар дерхIар Россе революционни агитаци йоаржалр, шоай балха дерригеюлар пролетарски революци котъхкхар дерхIар цар. Царна цIалла бала бацар германски правительствана ричуш. Царна хоара оборанцаша шеайех бIела моа дар дуьцаргдаьнга, баккха нах цххера шоаьта тIехьа баргбалга хоара...

Тхо тIаьхеишача хаи, е тхагара хIамаш фуй а е паспорташ а хаттийнар тхога. Ильич уйлех чуденнар, дагахьа Россе вар из.

Берлинерча вокзале тха поезд яхьа болча ховкьа оттайир. Берлинна юкъе къаьсттача купе чухайшар цхьа немецки социал - демократаш. Тхабарех цхьаьнне а царна къамаьл дацар... 31 мартIа Швеце кхаьчар тхо. Стокгольме тхона мукъбабаьхкар шведски социал - демократически де-

[illegible]

путаташ — Линдхаген, Карльсон, Штрем, Туре Нерман, кхибарш. Зала чу хьалъаллар ше байрахь, собрани хийтгьаьр. Дика дагагIаш сохха Стокгольм, уйлаш Россе а. Фриц Платтена Радека Временни правительство дуьхтабар. Большевикаш чу ца бита мIарцIаьнзар из. Финляндски вейнаш тIа а хайша Швецера Финлянде декар тхо. Уахаза дерага а шийлар, дега дезашдар дар—кхоалагIча класса ве вагонаш, эрсий салтий. ЧоагIа дика яр... Верамна хайшар тхабараш. Тхо юхе гIолла тIехдоалача станце перрона тIа тулкха гулбеина салтий бар. Усиевич кораш арабаьккхар корта, «Дахкъала хийла дуне революци!» — аьлла цIогIа техар цо. Фуд ца хеви бIаргахьежар цунна салтий. Тхона юхе гIолла массехказа тIехваьлар бIаь бос бола поручик, улурча хьесача вагона чу бех Ильичи дIачудахача, Ильича юхе хьетIа а хайна, цунна къайльл доладир поручика. Из поручик оборонец вар. Ильича шийкар бакъйара из а вар члоагIа бос бала. Кlезиг-кlезига булабь вагона чу булар салтий. Кастта хьалийнер вор вагон. Салтий тархеш тIа булар гIаьр тIемах дар дика хетачеш дуйцар дикатIа бIаргаво а хьахаза а гIерташ. ТIа-тIа члоагIагIа латуаргIар цар, дукхагIа тIаерадайора юхь.

Велоострове тхона мукъабаьхкабар Мария Ильинична, Шляпников, Сталь, кхьбола ловкъостий. Белхлойчаллнах а бар. Моаршал хоатташ царга из массехк деш ка ар дехахь а сота Сталь, ала деш доацаш йисало со, цхьаккха оалалар. Тхона тIахайшар новкъостий, Ильича хоттар царга дIакхаьчача луицаргзей тхо, ахаш. Новкъостий белакъежар. Кастта Питере кхаьчар тхо.

ПИТЕРЕ

Питерера нах, белхлой, салтий, матросаш мукъабаьхкабар шоай баьччана. Дукха бар таргара новкъостий. Царна юкъе вар балиа тIа лоалаш шера ше зиг хьерча Чугурин-Ленинерча школера ученик; бIаргех хий яха тIаьда яр цуч юхь. Гонахьа цIоа массед адам, стенка яр.

Ше цунах чакх ца вахьанчок йоалай цIаккха а йиддургйоацa революце хоьад. Ше байракхаш, кронштадски морски салти караул, Финляндски вокзалера неха Кшесинскен цIеношка кхачча кхь сайрхабаьккхаш йола Петропавловски крепоста рефлектораш, броневикаш, кихь хорабеш мугIарагIа та баьмаIа а кхал а белхлой.

Белхлой салтий депутатий Петроградски Совета официальни викалаш белаш Финляндски вокзале кхъбабаьхкабар. Чхеидзе Скобелев... Ильич перрона ваьлча, цунна хьатIавера капитан, кийс а дешхь, хьа рапорт делар цо. Дагадоацаш из мишта тIаваьрах хIеспанцIера дукхаха лаьба, лабама кул кулг лаьхар Ильича. Перроне латтар салти караул, цунна юхе гIолла дIаваьгар Ленин тхо дерриге эмигранташ, цул тIехьагIа тхо автомобилаш тIа ховцадир, хIаьта Ильич броневика тIа а лаьккха, Кшесинская цIенгаль вигар. «Хьалъала хийла дунеи социалистическа революци!»—аьлар Ильича гонахьарча дукхха нахаш белча лазага кхайкхар.

Цу революцено юхь холора Ильича ший дерригача сица-дегIаца.

ЦК-и Петроградски Комитета чухингача Кшесинске цIагIа дитар тхо. Лахкхьа новкъостанах чай йола вIашагIехьдаьккхар, интерпаш бениабар новршах хоттал къамаьлаш дебахха Ильича къамаьл шийна эгтара дукхагIа дагадоадьлдоа тIаьергар. Хоттие схача тхатнах къамаьл де мобалдар из. Кшесинске цIенаш юхе латтар дукхха гулбенна белхлой салтий. Балкона тIера къамаьл де дийкар Ильича. ВIашагIхеттарах гIаддагаре, аIенхача революце декдолийтар дерриге а.

ТIаккха тхо цIадахар, Анна Ильинична Марк Тимофеевича волча. Мария Ильинична царна ахаш яр. Петроградски соьгIорахьа, Широкая ахача уьлицагIа бахар уж. Къаьстта цIа хъоастадир тхона. Анна Ильиничнай кIаьнка Гора тхо цIадахкарах тха моштеш тIа хьалхехадар «Массе а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!» яха пхьулиг. ВIалла вайрагIа къамаьл даккхар вай Ильичем цу буc — ала дош а мича дар хеийнар дукха, ца дийцача а хаетадеш из дарий из.

Цхьаккха а мукът бола йиш йоацам ха яр. Ильича хьагIитта а ххелехь, цунна тIехьа баьхкабар новкъостий, белхлойн салтийн депутатий Советий Всероссийски конференце членаш болча большевикий совещане гIертболаш. Из гIулакх хилар Таврически дворецe, цхьаккхаьца дахача. Ленина шт тезиса тIа оттайир хIаьз де дезачех ший йола уйла. Це цу тезисаш тIа къоастадир эта хьал, къаьсте, хьадин белгалдаьккхар де гIертадезараш, уж кхоачашдара бе безам къаьгъ. Хьалхарча цунуре кIезиг дукха бола хьайиар цар. Дукхаланета хийтар Ильича члоагIа хьада

дош оттадир сайна, социалистически революцех дукха хIонда а тоьбаха догаш сайна.

«Единство» ахача ший газета тIа Плеханова белар Ленина тезисаш «тувлаше» да аьнна.

Ленина тезисаш ахо ше [illegible], 7 апреле «Правда» тIа арадьйлар. ШоллагIча дийнахь «Правда» тIа араьлар цу тезисех дIакъаьсаш бола Каменева «Вай барт ца хетар» яха статья. Каменева статья тIа йоалар Ленина тезисаш дукхаьлаа цунна шийна хетар да, цу уйлана тIехьадаш е «Правда» а, е ЦК Бюро а. Ший тезисаш Ленина йийцача совещане делегаташа-большевикаша уж тезисаш а ца эцаш, Центральни Комитета Бюро тезисаш тIанийтар, «Правда» ший хьалха хиннача позицеш тIа лаьтта, йоалар Каменева.

Большевистски организаце чухь къовсам дIаболабелар. БIаьхбелар из. Шира дьаьнача гIоала г. Петрограда большевикий городской юкъара конференции хилар, цо котъаьккхар Ильича уйла. Барзl дийнахь лаьттар конференции (14 апреле дена 22 апрелага кхаччалца); цу дешаша хилар Ленин моа баккъуаш хиннах хьахьекла цхьайола йоккхий событеш...

Буржуазни газеташ тIеш оборончески газеташ тIеш сихбенна Ленинази большевиками во мел дар дуцна белабелар. Цьаьнне а бархIашар Каргнева яхар, массанена а хоара большевистски организацена чухь Ленина уйла лакхе аргIоага. Ленинах доацар дувцаре гIо дир тезисаш йоаржаяра. Латтеш бола тIеш империалистически, гIаьра тIеш ба йоалар Ленина, массанена а гора из члоагIа мацир безам хилар. Цу гIулакхо кеп тохабалийтар матросий, салтий, тIемах дола деш валарех валарех лошвахьа а хинна дIа мел эттачул. 10 апреле Ленина къамаьл дир Измайловски полке. 15-ча апреле дена арадала доладелар «Салдатская правда», 16-ча апреле Петрограде матросаша демонстраци йир Ленинахи большевикахи доацарш дувцара дуьхьал.

18 апреле (1 май) цIаккха а бIарга ца лаьча тайпара йоккхий первомайски демонстраци хилар.

18 апреле кхача мехкашцарча гIулакхий министра Милюкова Временни правительства цIерагIа юкъе арадьккхар, цо йоалар, котъаллайца тIеш бергба правительства, союзникашта хьалхашкара деррига декхарш кхоачашдалазе дагдоашаш лоархIар цо. Фу йир большевикаша? Большевикаша вепайгоазе тIа дIадоалийтар уж малагIа декхараш да. Цар аьлар Временни правительство гIерт Николай II-чоа пачхьа оркцитон тIайица хинна декхараш кхоачашде. Цар хьалайтар уж хьаьина хьалхашкара декхараш да. Уж дар буржуазеш хьалхашкара декхараш.

Из наха дийза дьцча улиш юкъе арабаьлар уж. 21 апреле дуккхача наха Невски проспекте демонстраци йир. Невски проспекта тIа демонстраци йир Временни правительства оагIонгахьарчор а.

Уж событеш йир большевикаша. Петроградски большевистски организацено революцеш тIанийтар Ленина яхара.

21-чеи 22-чек апреле ЦК резолюцен йир, цар къаьста хьахьувкхар Временни правительство наха дIайовзийташ гучадаккхалза яра ца хилар, харцахьа лоархIар цунна барт беш йола Петроградски Совета тактика, белхлойн салтийн депутаташ махаваьра тIахьелар. Советаш члоагIьхаран [illegible]

[illegible] Всероссийски конференци хьалха [illegible] (24 апрель) [illegible] большевикаша [illegible]

(Пельмерлаган куьгаш).

(АПН).

ДIаяздолар, Хьалхарчунга хьалха № 145, 146, 150, 154, 157 (1968 шо), 4, 6, 8, 11, 13, 15, 18, 20, 23 (1969 ш.) болча «Сердало» газета тIа.

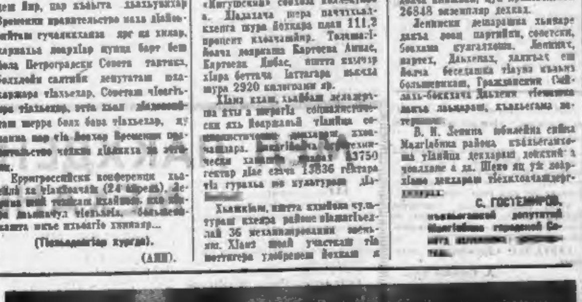

ФИНЛЯНДИ. Гораде Тампере В. И. Ленина музей, сурт В. Ульда-Сена.

ТАСС-фотохроника.

ЮБИЛЕЯ СИЙНА

Сийлахьа болчахьа хиннар Ильич Ленина юбилей сийна предприятей, учреждений, организацей коллективаша тIаийца социалистически декхараш кхоачаш мишта ду хьежар Малгlабика района укх шера февраль бетта.

В. И. Ленина 100 шу дузачь денна Малгlабика района къахьегамхой дика вакъболам...

Техническ къахьегар [illegible] долар Малгlабика [illegible] мехкдаьттех газн яккхара дIадахача шера план 102,1 процент кхоачашйира, план совгIа [illegible] Планах лаьрхIачул 3,3 процент дIахьир къахьегама ашараде. Планал совгIа арахийца продукци 654 эзар сом яьха я.

Дерригача технико - экономически хьокхамашка диллача эгара лакхагIа толамаш даькар промыслай коллективаша (заведующеш ия. М. Я. Паук, В. Я. Панфилов, А. Х. Албогачиев), скважинашта капитальни ремонт еча цехо (нач. А. Н. Коков).

Дика къахьийгар КГРБ бурудетича мастера гIоачо Б. Р. Хамхоева, цхьоалагIча промысла оператора С. И. Куксина, 2-гIча промысла оператора И. В. Андатова, кхы дукхахабараша.

В. И. Ленина юбилейна мукъабоалаш дика гIулакхаш дараlдаьннад рационализатораши изобретателашем. ДIадахача шера производства юкъейоаллийр 328 эзар сом пайда боь 255 рационализаторски предложенеш. Шоаш тIехьа рационализатораш боаге хьахьекхар 1-гIча промысла операторо З. Ф. Чуприкова, ЦПН механика Ф. Ф. Дворовчикова, КГРБ цехе начальника Н. Ф. Сагалаева.

В. И. Ленина 100 шу дузача денна хийча еш лакха социалистически декхараш тIаийцад района юртбоахама къахьегамхоша.

1969 шера шо дерхI ка болча кхетий хIара гектара тIара 19,4 центнер чуд, 40 эзар тонн кхет, 2600 тонн дуах дахкха. Шура — 3500 тонн гарта, хIара устагIанна тIера 3,5 килограмм тха дахкха.

ДIадахача шера «Кавказ» ахача колхоза къахьегамхоша кхоачашйир пачхьалкхенга юртбоахама продукташ йоккхара планаш: кхет дохкара — 103 процент, гIаьургаш — 100,1 процент, дуах — 106,5 процент, шура — 124,3 процент, тха — 105 процент. ХIара беттача Iаттагара 1961 килограмм шура даьккхар, хIара устагIанна тIера 4,1 килограмм тха даьккхар.

Болхоа производстве хьалха летарий хьоькамаш ахы а дегIаргIа дар. Мишта вокхагIенахча хIа Iуно Бахмадов Мале хIара 100 жийна тIехьа 145 Iаьхар кхебир, хIара устагIанна тIера 8,3 килограмм тха даьккхар. Доярка ТIаушанкова Тамарос ший группера хIара беттача Iаттагара 2547 килограмм шура даьккхар, доярка Зарудиева Ольгас — 2341 килограмм шура, скотница Яндиханова Сапда групперча хIара бежана планах 600 грамм болча 732 грамм дуах тIаьхийтар. Миштта дакха хьокхамаш ца производстве хьалха латтача ахы болча колхозхой а. Цар муIаргаш хIара денна дегIаух.

Цьаьзала толамаш даьккхар «Ингушский» совхоза коллективо а. ДIадахача шера пачхьалкхенга шура йоккхара план 111,2 процент кхоачашйир. Толамаш болча доярокаш Картоева Амиас, Картоева Дибас, мишта кхы хIара беттача Iаттагара даьккха шура 2920 килограмм яр.

Хlана кхаш, хьайбаш лелаерш-

[illegible]

16 эзар тонн. ВIаьсти шера культурай фу дIаде кийча я. Колхозий, совхозий мастерскеншка чакхйоалаш йоа юрт боахама техника ерг йола ремонт. Укхаза хьокхамаш дахкад укхаза «Кавказ» колхоза механизатораша.

Района боахамашка шераш хий дехкх лаьтташ. «Кавказ» ахача колхозе хIанзарча къайзалла хий дехкх 580 гектар [illegible] Укхаза дIаюбаьы [illegible] ВIаьста минеральни удобренеш дIадоахка арена гурона дIакъайча хьаьтуйшта.

Хийца декхараш кхоачашдара мишта ахь йоаржалье района хьайбаш лелаерашна а. Цхьайолча шурий - товарни фермашка шера комплексни механизаци балалье.

Хьайбай фермашка бала беш а доакъара цехаш, доакъара кухнеш. Цу дерригне хьайбай продуктивность дегIайоалаш, цунга дIалоцар дохку.

«Кавказ» колхоза хьайбаш лелаерашна пачхьалкхенга шура йоккхара план тIехьхоачашьйай укх шера хьалхарча квартале, хIаьта пачхьалкхенга дуах доккхара ах шера план кхоачашбергья хорманаш дела денолда. Миштта дика хьокхамаш кардIдувх кхыдолча болхаший хьайбаш лелаерашта а.

Районе балача наха дикагIа гIулакх дара хьенаре дакъа доац торгоале болхлоша а. ДIадахача шера розничны товарооборота, общественни кхачан планаш 102,7 процент кхоачашьйай, хIаьта укх шера январь бетта план 100,5 процент.

Балача наха дикагIа бытовой гIулакхаш ду. Гораде хьайидлай барахьаш тега мастерскеш, электробытовой приборашта ремонт и пункташ, парикмахерскеш, химчистка приемни пункт, миштта бытовой гIулакх дара хьайо [illegible]

Дика толамаш даьхад гораде района юрташ тоеча, керда гIирсаш хьаддеча. Хьалхьай балача наха бытовой гIулакхаш дара комбинат. 140 моттига лаьрхIа берий делеш. Укх тIехьарча хана наха чубаха 4300 квадратни метр йола цIенош хIаддьа. 13675 квадратни метр накъашка асфальт йиллай, дIаегIай 4283 га.

Района юрташка хьаьльай 360 моттига лаьрлIа 4 школ, хIана молхаьлец я хал а 2 школ. Мойлай редимт яхача юрта хьайийлай продовольственни тукан, кафе, Исдахен Юкъерча Ачалкхеи хьайийлай столовеш. Берие клубаш хьайийлай № 4 йолча совхоза, Чкалов ахача юрта.

Новый редимте, № 6 йолча совхозе балача наха цхьаьолча квартирашка газ чуйиллай. СегIалче, Исдахе, Инарке, миштта кхыйолча юрташка балача наха хий дийлад.

Района школаш Iалашьлай дешара - гойтара пособешца, хIинца культура учреждененшка стулашца, вIаьда креслаш а, художественни самодеятельносте хьалхьа лоацрашта хьалай хаха воалаш таналхаш костюмаш. Къахьегамхоша коммунистически кхетам балара тайп-тайпарта гIулакхий йоккха план кхоачашьй.

Политически литературацара наха безам хоаш дикхбенцIа. ДукхIаа дIадахача шера Ленинах доача книжкай, цул произведеней 26848 экземплар дехкад.

Ленински дешарашка хьинаре дакъа доац партийни, советски, боахама куагалхоша. Ленинах, партех, Даьхенах, ваьхьаш еш йолча беседашка тIаувна къамаьл большевикаш, Гражданский тIемашка балхашкача дахенах тIемашка лата дахьараш къахьегама [illegible]

В. И. Ленина юбилейна сийна МалгIабика района къахьегамхоша тIаийца декхараш дикинна кхоачаш да. Шеко яц уж доарцIе декхараш тIехьхоачашдергдолга.

С. ГОСТЕМИРОВ,
Малгlабика районски Совета [illegible] депутат, Малгlабика городской Совета [illegible]

«МПК-1» яха задей бола конструкторски машинш арахаца йоккхий «Амурэлектроприбор» ахача заводе кердача цехо. Цу машинийна чертежаш тIа ниш йола хьакаш екха йеш хургьа. Дальни Востоке эгара хьалха хIана Благовещенске хьаьчеча лакта йола машинаш арахецаргйолча фредприяте бола кургIа цу цехо.

Из предприяте хIана кхаьчеча хьеза «Амурэлектроприбора» кердача цехе оттоесе а хургIолча предприяте технологи, йоахбеш ба стеночашкаш, оборудованеш, регулироваш.

Амурски «МПК» хIанзалой а охочо ца парти мара арахийца йоашашехь конструкторен технологен техника гIоача хинна дIаеттай, из дика доархIеш а а.

СУРТА ТIА: механик Б. Л. Самарен машина йоалу ийстьеш да.

Г. Хранова сурт. ТАСС фотохроника.

ДИКА КУЛГАЛХО

Сунженски района «Победа» колхоза хьайбаш лелаеранна дукха везаш цIи йоакх коммуниста Синчиков Алексей Семенович. Колхозе дукхагIа шура йоаккхача № 1 йолча шурий-товарни фермана цо кулгалду ер шоллагIа шу да. Ший балх наха дегIал вашу да. Ший балх наха дегIал вахарна дIаболабир цо. ХIара сагаца де хьамаьл керадеагIа коммуниста, дагавала вепачел боагIа кхетам лу, болхлошца дика Iимерал, вехачена ва. Ший дерригга теркам тIаболийт цо коллективо дотгагIал члоагIдара.

Доаркаша, скотникаша уж къахьегамца коммунистически уйла йолаш, дисциплина лакха йолаш, шоай профессе дукха езаш хургболаш хIара денна кхетам лу.

Ферме из балча вахь дукха хан еце а хьайбай продуктивность лакхъьара яя. Синчиков дах дикка гIулакхаш дукха да. Масала, Алексей Семенович вале; 1966 шера хIара кхоабача Iаттагара 2219 килограмм шура йоаккхар ферме, дIаьла йоаккхача центнерга дIаледар 21 сом 17 кепиги дар. Цхьа шу даьлча фермера сурт хувцаделар. ХIара Iаттагара йоаккха шура 324 килограмм тIаккхийтар, цул центнерага дIаледар 2 сом 81 кепигI чухьахьа дадар. Цу гIулакха йоаккхача лоархIаме хилар хьалха хинна алапи а долаш ферма белхлой шин сиенагIа балх бе балар.

Дог тIешоалаштий хилар [illegible] ха 1968 шу а. В. И. Ленина вен 100 шу дизара сийленца йоакъабахара социалистически ахь йоарйийча йолаш хьайбаш лелаерийна кхы а лаккхир хьайбай продуктивность. ХIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура 166 килограмм деиткъелар, хIаьта цхьа центнер шура йоккхарга дIаледар 1967 шера хиначул 1 сом 94 кепиги кIеингIделар. Ферме хьахийнар дакхара хьокхамаш доаха мастераш. Доаркаша комсомолкаша Т. Горяненкос, З. Шухухинас, З. Арахелина, В. Гребенченкос 3000—3675 килограмм шура яьккхай. Дика хьокхамаш гайт Iальсий лелаерашa В. Золинас, А. Поньковас, Г. Манниковас. Цар лелаеча Iаьсанто дийнахьа буей 700 грамм дуах тIаьхийтар, плана 550 грамм йолча. ШIа ца къастийташ массадола Iоса хьалкхедад.

Шура лакхара, хьайбашта дуах тIаккхетийтара, йоаккхача продукцега [illegible] ах лоабара даькъе кхы а лаккагIа декхараш [illegible] хьайбаш лелаерашa пачхьалкхенна дегIашкагIа шера.

Миттa ца тIехьа тоалуш дац

колхоза ферма коммунист Синчиков Алексей Семенович тIаьеча дера. 45 шу даьнна нийсонна къонах ва IАлексей Семенович. Итт шу даьллача хана ЦIеча Эзара цIерагIча колхозе почтальон хул Алексей. Цигара дIайолалу цул къахьегама биографи. Цул тIехьагIа колхоза доахан доахадеш, лаьтта сардаш, хьйдела балхаш деш хинна из.

Советий мехках фашистски Германи летача, 1942 шера аьхгуот бетта Даркено тIаьхех Синчиков. Цу хана дена тIеш тIа хул из. Къалбасена йоакха гитлеровцех цIенгьача дакъа доац. ТIемаш дени Кубане гIолла чакхвоал. Краснодаре юле ула Коваленко яха шорт йоаккхаш даьча тIемашка хьалхара правительственни совгIар — «За отвагу» яха медаль лу. Юха тIеш. ХIана запаса лейтенант вахча Алексея накха хоабу ЦIеча Седага яха орденаш варх медалеш.

1945 шера Сийлахь-боккхача Дай - мехка тIема инвалид, ЦIеча Эзаре цIерагIча, ший колхозе цIаневагIа. Хьалха хинна комсомолец, хIана коммунист, безаме тIаайцар колхоза коллективо. Воахаме эгара лелагIа йоле участок лу цунга — кеа тIара салхамараш лелаеча фермана кулгалде хьажаву. Воахам лелабе шийна хьалхьа хьахьекха воли вав. Синчиков колхоза председателa вкошталелa, тIаккха 1953 шера председателалла хорж.

Алексей Семеновича кхетаду шоай культурно - технически воарою производственни квалификаци йоаи лаккъю хьараш ца хийча хIанзара социалистически воахам лелабе хала долга. Цудукъа доща вала лаьрхIар цо. 1958 шера Серноводски юртбоахама техникум а кхьнде агроном хул вох, тIаккха ший колхозе ахвагIа из. Бальцадаьраш кхелерий бригадана кулгалде вода Алексей [illegible]

«Победа» цIерагIча колхоза шурий-товарни фермана цо кулгалду ер кхоалагIа шу да.

ХIанз а тIехьаьиса дагалаз Алексей. Хадланза ветеринарни зоотехнически литература дешаш цо ший квалификаци лаккъю. Ферме комплексни механизаци оттае дерхI занедуюше. Цудукъа механизацех йола вердалар цул бIарга ца кхетам деза.

Воакха тешам бенна дукха из воашаш колхозхоша Орджоникидзевски станични Совета депутаталла кандидат оттаваьа Синчиков Алексей Семенович.

Ф. ДОЛИЕННОВ.

АЭРОФЛОТА МАРШРУТАШ

Дунен тIара оагIорча авиакомпанинашка дIа-юхе хуралча пассажирех кхоалагIа дакъа хIара бен аьлла бераш Аэрофлота доагIеча даькъа кхоач. 1969 шера йоа самолеташа дIа-юхе вугаргла 68 миллион совгIа сагI. Цу хьакъехьа 26-ча февралe Москва хиннача граждански авиацие болхлой активa собраие хоам бир граждански авиаце министра Е. Ф. Логинова.

Укх шера шехха оагIорча кхелхача трассашка гIолла дела оргIьа керда самолеташ: «ИЛ-62», «ТУ-134», «ЯК-40». Шерра хилакъе болхана къаьйоагIарба вертолеташ: «МИ-6», «МИ-8», «КА-26». ХIанз тоаьваш я дунен тIа эгара хьалхара тахана массегIа йола «ТУ-144» яха пассажирски самолет, 164 сага леирхIа «ТУ-154» яха фега гIолла лаиа байнар.

ПхоалагIа 1969 шера Аэрофлота мерда 60 авиалинех дьелла, Казахстанаш, Дальни Востока районашкара, курортни трассашкара рейсаш аьсанъяха. Пятилетка чакхъдалалехьа болх бе йолалургья 180 совгIа аэровокзаш 25 гостиницаш.

Сойкха 49 эзар колхозей совхозей белх беш хинней самолеташи вертолеташи. Цар ккаяка тайеlя ийх миллион гарта тонн минеральни удобренеш. Вертолетех пайда эцаро йоч хилайтар Краснодарски краера, Тюменски Томски областашкарa мехкдаьттех газн доахаш IIаьний моттигаш лоаццача хаташа хьлаха, цар нах ха, уж карташае.

1969 шера самолеташ тIара обработка оргIьа юртен хьуш боалашкарча 81 миллион гектара.

Аэрофлота самолеташ дIеха доа дехкарча 47 мехка ух.

(ТАСС).

СИЙЛЕН ЗАМАННА—СИЙЛЕН ПРОИЗВЕДЕНЕШ

Республикан писателийн VI-гІа съезд

МАЙОАГГІАРА ХЬАХЬОКХА СОВЕТСКИ ХАЛКЪА ГІУЛАКХИЙ СИЙЛАЛЕ

АХМАТОВА Раиса
НОХЧ - ГІАЛГІАЙЧЕН ПИСАТЕЛИЙН СОЮЗА ПРАВЛЕНЕ ПРЕДСЕДАТЕЛЬ

Нохч-ГІалгІайчен писателийн V-чу VI-чу съездашна юкъерчу хана мехала чуьра йоккхий событеш хилла. Царех коьрттера ю Советски Союза Коммунистически парте XXIII съезд. Парте съезда резолюце тІехь боху: «Съездо билла декхар ду литературан искусствон декъашна. Уьш дезарна а бакъболчу хьахоккарца, идейни пафоса ницкъаца, дикачу художественни говзаллица сагов ракъеш йола, коммунизм хьалхарчу духовни кхиийна хьалххьаьлла, йовсаьстна дешнашца, советски нахана дика моральни гІулакхаш, коммунистически идеалашна тешаме хилар, гражданственность, советски патриотизма, социалистически интернационализма уйла хуллайтаргІйолу кхета, докьлам бола произведенеш вай хьоьрга парти кхайкхам хилар.

ХІинарча дуьне хьакъйолу юкъерчу хьале вайнехь, писательшнара, дІахьийсачу гражданийн бехкхьаьжхан балан коммунизм баьхьа латтабеча къовсаме вай меттиг йовсар. Маьлгар хургьоьхучу идеологи къовсаме цхьаьнна и, цуьнна художникаш, юстара латта йиш яц.

Шай ерригача чоалхалешца, вай вахарах дола бакъдар чІоагІа довза, вай заман уйла е, кердача дунен сете вгара кІоаргГІа йолча уйлашка и...

Советийн Іаьдала 50 шу дуза дІатІехьачна правлене кийча а дарь, арадаькхар ший коллективни сборник: «Октябра сатассарш», «Селгіалахь». Парна юкъахьар писателийн партех, Дальхинах, вай заманца гарах, цуьна турпала гІуллакх дикагІдола произведенеш. Дега тоам хуьлаш боллу А. Хамидова «Бевргбоацараш», «Вокхьаьла энаар» аьхача Октябре 50 шу дуьзаш язъйинча драматически произведенешта ерригсонаш совгІаташ деннар. М. Мамакаева «Октябра седарій» аьхана очерка, С. Чахкиева «Комсомольцах йола баллада» аьхача республиканска премеш елла.

ХІинарча правлене хадданаш дола декхар да Къилбаседа Кавказа республикех йолча республикаш, вай литература дикагІйола произведенеш ерсий меттала йоахача московски писателашна а кІиш бувзаман доаттадар.

Литературни критика дола а... Литература нах бара, халкъа эстетически безам хьакхабеш... Вай литературоведени критикеш ахйина хилар шеко йоацаш да. Литература проблемашта хетадаь да филологически Іилмай кандидата М. Чентиевай, М. Сулаева, ...

СУРТА ТІА: А. П. Чехова цІерагІча библиотекин ...

Е. Митрабова сурт.

Уж деррига кхоачамбоацараш дакъа доагІа писателаш марксистско-ленински теори ледара хован хиларна.

Новкъостий, вай республика писательски организаце В. И. Ленин вина бІаь шу дизара юбилейна хила кийчлуш я.

Ленински юбилей писателашта уж партийни, граждански, творчески ... кхоачамбоацараш ... Ткъаьча дикача опытах ... хилача гІалатий ... Союза кердача правлене, ... бІалгІехьбоаккхаргба литературан искусствон деятелашта хьалхашка парте XXIII-ча съездо оттадь декхараш кхоачамдерзадаш.

ВАЙНАЬХА РОМАНА ПРОБЛЕМАШ

СУЛАЕВ Мохьмад

Боккхача безама поэзи

ЧАХКИЕВ Саїд

Вай юсолоте гера да поэзи. Пулула поэзи боча хила еза. ... Дукха да а хІанз республикех арадувлача альманахашка («Лоалла Іуйре», «Орга») писателашта а дешархошта а тоьлам ца бу. КІоанга да ... вай писателаш вьйча произведенешка хьежача. Нохчий а гІалгІай а писате...

ВАХАРЦА ГІА БОАХАШ

ЧЕНТИЕВА Марьям

Укх тІехьарча хана арадаьначча республика поэтий кердача книжкашка хьежача дика хоалу вел шоръенна поэтий хрузозар. ТІахьарча вахаре дІа да ехара кІоаргагІа а хІинца произведенеш тематика. Хьалхагіа поэзе кийсуш хинна цхьадола кхоачамбоацараш хІанз дІатІехьаьна... Кхьа-кердадар фу... поэтий говзал дика ... хиларо лаьрхІа ... хІана Ахматова Раиса. Цун дика ... тахаьрча ... образ кхоаллам, къамаи характераш кхоллалара ... сурт хьахьокха, цун духовни облик мишта хулалу хьагойта. ХІаьта тахаьрча цун поэзе кертера дар да цун лирика социальни, гражданственности, общественни доарІІами белаш хилар. Нохха патриотизм, ... сборник. Уж да «Откровенно», «Лунной тропою» аьхараш.

Поэта Яндиев Жамалдина кІезига а доаца а дадр. Бакъда, цуьнца цуьна ... Миста аьдаь да цун «ГІуйранйаьра уйлаш», «Токхан» аьха сборникаш.

Мамакаев Мохьмада укх тІехьарча шерий творчество кертера болгалсе ... вахах лудикаш хилар.

Дикка дикагІа хиннай тІехьарча шерашка Чахкиев СаІида, Осмиев Хьамзата, Муталибов Зайндина, Сайдов Билала, кхьічар а творчество. ... безам дукхагІа тІашеш а цу писателий тІехьарча произведенеш.

Белгалдаккха дола укх тІехьарча хана литературно - критически ... Квалифицированно а автора дикагІа кайла хургболча тайпара а йоахах керда арадаьна произведенеш. Царех да ... В. В. Корзуна Балхам, Туркаев Хьасанам Мальсагова Абаса цхьана яздаь «По пути зрелости» аьха бола, ... «Рожденные Октябрем» аьха Сулаев Мохьмада критически сборник, кхьдараш.

Периодически ... кхета сакъердане критически статьяш рецензеш хул В. Виноградова, Е. Полянскаяй, Ю. Верольске, В. Мерзидова, Г. Яблоковай, кхьчар. Дага дага дахача хала ... критика. ... ТІаккха вай литература вахара тІехьалуреш хургаш, ... проблемашта дукхагІа тераш тІаьбахийтаргІа ...

ТЕАТРА—ДУКХАГІА ТЕРКО

ХАМИДОВ Абдулла

КХЫ ЦХЬАКХА А ДАЦ ЦУЛ СИЙЛАХЬА ДЕКХАР

БОКОВ Хьамбеха
КПСС НОХЧ-ГІАЛГІАЙН ОБКОМА СЕКРЕТАРЬ

Бурув деттача техника ЕррагСоюзера Іилма - тохкама института Пермски филиала Іилма болхлош кунгурски машинаш ерашка цхьаьна хьа вай редукторни турбобура кердо конструкци.

КІоаргача скважинашка болх маьга бу хьожаш техкача серийни турбобурай шоэза сихагІа дальтах доарра.

Кунгурски машинийн еча заводе дальтан чеп рузьха лехараштта произведени а редукторни турбобурни хьалара партн.

СУРТА ТІА: воккхагІа вола инженер В. Лысенко редукторни турбобур стендора техкаш ва.

ТАСС фотохроника.

«СЕРДАЛО»
3-гІа оагІ. 4 март, 1969 шу.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ВIАЩДУХЬАЛЕНАШ ЧIОАГIЪУЧА ХАНА

23 февралехь бахII дийнахьа Малхбузехьарча Европе гIолла лела вахар ВIашагIкхийттача Штатийн керла президент Р. Никсон. Из — 1963 шерал дуьйна эггара хьалха американски президента европейски континенте йинчу официальни визит. Никсон хиннав Бельге, Англе, Малхбузен Германе, Малхбузен Берлине, Итале, Франце. Цунна цIаьхьа цуьнан ухуьваьлла ва пачхьалкхехан секретарь Роджерс, къаман кхерамзален декъашхо волу президента советник Киссинджер, дукха советникаш 200 гергга американски газетийн, радио, телевидене корреспонденташ.

Вашингтоне пресс-конференци йолча хана Никсона ше хьакхайкадир, ша сайна къалхашка оттадеш долу керттера декхар атлантически союз «чIоагIъелгеш тоаделгеш» да, аьлла. Цуьна бахьан доацаш дац президент европейски континенте волаш эггара хьалха НАТО штаб-квартира йолча Брюсселе вахар. Американски кепайоазоно ишттан дIа а дора, НАТО-рьете Никсона даьхьа кхаьчар а НАТО-рчу тIема викалийн заседание цу динахьа лаьцар а «символически доархIам болаш да», яхаш.

«Крисчен сайенс монитор» яхача газета белгалдоаккхар, керттерча декъе Никсон Европе вахар «цунах тIехххьарча шерашка гIулакхаш динна йитIа йола НАТО метта йоалае лаьрхIа керда администраци хилар белгалдаккхар» духьо яхаш. «ВIашагIкхийттача Штаташа дерзIача хIамаех цаI, газета хетачох, сенах дитт аьлча, из латт, НАТО-та гIолларча европейски партнераша Европе оча тIема кийчонна юкъе «доккха дакъа» лоацилга вIашттIехьаккхарех.

Никсона бихьа кийъ теламе чакхйолча мехкашкарча. ВIашагIкхийттача Штаташка боккха кийчон болх баьб. Дийнахьа а бус а аьдьийсад бIаьш эксперташа президент гIоргволча мехккашкарча ВIашагIкхийттача Штатий гIулакхий историна доагIаш дола документаш Iомадеш. Цадла хIама теркалдир Никсона, кхерам тIа ца кхачийтаран из лоравараи боккъонца чакхдIаха дезача гIулахашка кхаччалца.

ХIаьта а, американски президент цхха кийчонпача хана боккха цатоам хилар цунна. Цу хьакъехьа Никсон Европе волача дийнахьа йоазаш волча американски обозревателя Джеймс Рестона яздаьд: «Европе йоккхий демонстрацеш кургйолга хоаш вар президент Никсон, цхьабакъяп, французски британски правительствай кулгалхоша Европа юкъмоттиге ше найсонкача хана къайлагIа шоайла гIамдаш вIашкаетта болалург ма бий аьнна дагадаьр цунна».

Рестона дийшар Англей Францей гIулакхашта юкъе денна доккха зхлахетар дар. ХIана йоккхий англо-французски вIашдухьаленан хьоаль юкъарча доацаш дола бахьан хилар английски посола Франце президентаца де Голлаца хиннача конфиденциальни къамаьла чулоацам Лондоне ховшшехьа хьагучабаккхарах лаьрхIа шоай цхьа хIама а доцаш дувнари. Парижо цунна жоп делар йоккха гомал дер чу йиэкприен Англе министрашагIа вIашагIъелларча Малхбузеневропейски союза совета заседание дакъа лаца ца тигарцей.

Цхьабакъда, дукхаьча обозревательшта хетачох, англо-французски халахетар хIадоладениш моттигаш алкхе «Юкъарча рынке» Англи дIатулахара ен йола ший дукхаьле Францега юхаиккхийтара цхьаккха хIама дегада ца хеташ йолча Лондона дипломатически вижейах а ца йоалхаш. дукха кIоаргагIа йоаш. Англо-французски зов — из мадарра аьлча Малхбузехьарча Европа политически лоаттама ший концепция вIашкаккохкадар. Англе ВIашагIкхийттача Штатаца цхьана хьалхаца Малхбузехьарча союзе кулгалдара лаьца США-та доарахIаш йола «атлантически конфедераци» салаш яр. Франце цу идеяла дукхьалдоакх ВIашагIкхийттача Штатех тийша ца хиларе ларда тIа Европа вIашагIтохилга.

Малхбузенйевропейски мехкий халхьаша бехке ю укъаь шера йиллаьхина ха укх шера апрель бетта чакхйоалаш дола НАТО хьакхедара договор дIаха хIаьхдара планаш. Цар тIоаламбоахIаш хьакхайкадий шоаш Бьеннамаран ГаргаргIа Малхбоалехевен агресси дIаккхара, боккъонца бола европейски кхерамале хиний тара тIехьа латташ хилар. Дукхьалча бахьай лодаш Никсон Брюсселе, Лондоне, Малхбузен Берлине, Риме хиннача деношка дера полицейски гIулакхаш отталдьоллашехьа а, — цу еррига горадашка дуккхача нахе дакъа а лоацаш йоккхий демонстрацеш хилар.

ЦIЕРАЦА ЛОВЗАР ДУ ИЗРАИЛЬСКИ АГРЕССОРАША

Американски кепайоазоно хоам бу, малхбузеневропейски пачхьалкхений дентелашца ше еча беседашка Гаргарча Малхбоалеберча гIулакхий дешашта Никсона чIоагIа уйла тIайохийташ хилара.

Хоадамболлаш Никсона дукхьар фуд а, малхбузеневропейски мехкашка цунна могадер фуд а — хоаш дац. Переговораш лаIараш а къайла чухьа ен я, хIаьта боккъонца доха хIамаш кепайоазон тIа ера а далац. Геттара дика гуш дар цаI да. Ше хIама ца деш йитараш ВIашагIкхийттача Штаташкарча а кхыча мехкашкарча а низ болашагIа долча империалистически гIозараша хьаллоппаш хилаврхи пайда а эцаш. Израила кхы тIа плеодка а ду, толха а ду Гаргарча Малхбоалепера хьал.

24 февралехь геттара Iуйрийна шоалита уллув истребителаш а йолеш израильски бомбардировщикаша аьхасiча тайпара доь чухар. Дамаскане гонахьарча гражданска объекташта. Из бахьан долаш 15 саг вийнав, цу дакъе кхалнахи беранаш а долаш, 40 сага човнаш яьй. Цу дийнахьа израильски мотопехота бронетранспортераша Бениача форда къулбехьенгахьа гIолла Иордане дозанех чухьа а яьна, тIехьара тIа гIодеш авиаци а йолаш, тIеш болабаьб. Из дов деча хана жина а сагIоша дукхий зенаш хинна.

Израиле ший керда провокацеш хIайолаьй Гаргарча Малхбоалехьа гIулакхаш машара наькъаца кхоастадара реальни перспективаш гучаьйинача хана. Укх денешка ВIашагIкхийттача Iарбий Республико цIаьхха а бакъхир Iарбий-израильски дов шийсхоцца къоастадара ларвша [illegible] йолча Кхерамзален Совета резолюцена ше раьза хилар.

Цу цхьан хана барт вIаштIехьаьккхаб Гаргарча Малхбоаленах лаьца ООН-е йоккхийча Iий дердарбо контакташ лелабра хьакъехьа, хIаьта ООН-а Генеральни секретара Гаргарча Малхбоаленера къаьстта викал Ярринг юха а ший декхараш кусачаиде дIаволавеннав.

Цу юкъе гIелла ший доалахошта дукхьала Израила лезаю керда агрессивни витар дIалийца Iарбий даьттоп шийга сопадар дукхьа дов фуннагIа даь а машара паькъаца из къоастадайта гIертидга мара кхыча тайпара дархIа йиш йолеш яц. Бакъда, Израиль ший провокационни акташ бехказьяхаь гIерт дIалийнача Iарбий территорешка Iалкъа дукхьале дегIайоагIаш хиларца дувзаденна Iарбий мехкашта дукхьала массирабании «репрессеш» яйа яхьан яхаш харц бахьанаш а лехаш. Цхьабакъда цу тайпара «бахкаме» кордам боацаш хилар йучча хьа да. Кхерамален Совета соахка декабре а тIехьа бехке йир Израиль ишта «репрессеш» бахьан а отталь бейрутски аэропорта банкитски дов дар бахьан долаш. Цу хана Кхерамален Совета дIахайтар, «вагахьа санна цу тайпара акташ кхы шIаькха хуле, ший решенеш кхоачашъяра дIахо чакхдехаргдолча гIулахкашка хьажайа Совет ярг на хилар».

Кхерамален Совета решенеш шIеххашта шийга бахь тоаш тергал да а бец, израильски экстремисташа бергигача дунен тIарча машар бехача халкъашта къурез ю. Тель-авивски кулгалхоша тIа-тIа дукхагIа хийрабеах шоаш дунен общественни шоцеца. Цунна дела чешал — израильски военшина провокацеш массаме а бехке яри агрессова дукхьала къоасам лоаттабеча Iарбий халкъий шийош гIулакх тIа-тIа чIоагIъелга хьалхадаккха хилара.

IАЗАП ТIАЛОАТТАДЕРАШОАРА НЬОВСАМЕРА ЦХЬОАГIО БАХЬАН

1969 шера хьалхара бетташ Африке белгалдаьлар къаман - кортамукъален болам дегIаухаш хиларца. Буржуазни кепайоазоно цхьан хана хош на хетачох «йиппъенка» континента вилар Африка. ХIана африкански халкъаша шоаш долаш хьога дIа-дIа чIоагIдIагIа Iойт политически социальни кортамукъале бахьан долаш лоаттабеча къоасаме доахача шоай толамашца.

Континента къулбехьенгахьарча дакъа тIа бIубенна, юкъе йиса расисташ - колониальни режимаш чIоагIбе тIабийраб хIана империалисташ. Цар тIемен финансовни новкъостал ду ЮАР-а, Родезена, Португале тIема - колониальни режима. Раскина цу кхувфчех кортамукъален къоасам юхатохара ший новкъостал дергдола керттера гера лоарI хIэнъ империализмо.

Цу доархIамашта шIензашта хIанца тохай укх деношка Эфиопе столице Аддис - Абебе хиннача Африкански цхьоагIон организаце (ОАЕ) министрий совета 12 сесси. Из организаци вIашагIъеллар 1963 шера мой бетта, хIаьта, империалисташ тийнача балха гIулакхаш леладенашехьа а, африкански мехкий цхьоагIо чIоагIъяра доархIаше средство хилча дIаэттай.

ХIана ОАЕ юкъейоагIаш шоай лейамера 41 пачхьалкхе я. Аддис-Абебе хиннача министрий совета сесси бакхар 39 африкански пачхьалкхенера викалаш. Лесото Мевриками шоай викалаш чIоагIIача бехьанагIа цига бахийта вIаштIехьаьйинадаш.

Цу сесси керттера итог — империализмаци неоколониализмаци лоаттабеча къоасаме Африка халкъаш кхоталулга дIахо чIоагIдар. Мозамбик мукъалккхара фронта кулгалхочо Симангас хьакхайкадаьчох, «цхьоагIо Iазап тIалоаттадераша лелабеча нъовсамера африканций гера да». Африка халкъашка кхайкарал дно сесси Къулбехьен Африка, Родезе, Португале расистийн колонизаторийн совета дукхьалара къоасам чIоагIбара ув тIахьехаш. Цу цхьан хана белгалдаьккхар натоски мехкий — ВIашагIкхийттача Штатий, Англе, ФРГ, цхьаза хабаратIа расистски колонизаторски режимаш бехке а ен, гIулакхага хилача африкански континенте чIоагIъяра марна новкъостал ден долча кхычар политика ши духь хилар.

Сесси, белгала аьлча, бехке йир Англе правительство тоIадаь деллача Зимбабве халкъал къайлагIа Родезерча Смита расистски режимаца барт бе тIертарах. Африкански мехкаша шIаьхха а бакъдир цу мехка зхкинности пийехап геро йиро а яйца къоасам болабарца мара юхаметтаоттае вIаштIехьдаргдоацилгах кхаш дог тийша хилар. Африкански халкъаш тIахьийхар цар расистийн режимах Родези чукъалккхар дукхьа шоай низ кхоачар даро.

Аддис-Абебе ишта тIайийнар соахка сентябрь бетта ОАЕ тIайийнача, ОАР-а дукхьалача агрессе хьакъехьарча дешах йолча резолюцена африкански мехкаш тешаме хилар бакъьеш йола декларации а. ОАЕ-с дIалийхар «1967 шера 5 июнал тIехьагIа дIалийнача Iарбий территорешкара беррига кхыча мехкий бIу арабоаккхилга».

ОАЕ министрий совета 12 сесси Аддис - Абебе тIайийнача доархIамеча решенеша, шеко йоацаш, новкъостал дергда африкански солидарность чIоагIъяра а африкански континента мехкий суверенитет чIоагIъерйолеш колониализмахи расизмахи юхе мел дисараш цIейдаь дIадоахаргдолеш аьттон хьалаш вIаштIехьдахара а.

Г. ЦИМИНИН.
(ТАСС).

Поезеш йола болгарски эстрадни вылаяч Лиля Иванова. Из тIоерам тохаш хестаьй Польше, Норвеге, Голланде, Кубе, Советски Совес, Итале, кхыча мехкашка. Вокалистий дукхача конкурсий лауреат я из. Кестталашта из гIорга Европе, Азе, Америка яхлаш [illegible].

БТА—ТАСС сурт.

ДИКАЧА НАХАХ

МАСТЕР-НОВАТОР

Квалифицированни болхлой дикагIа кийчбара декхар эггара хьалха толашагIа бола педагогически опыт дешара процесса юкъеккхахьара чотах кхоачашде деза да. Цунца дувзаденна къона болхлой Iомабарен кхетабарен гIулакхе хоадамболлаш доло дикаьа кхоач производственни дешар хьехача мастераш. ДIагIахьешача кхача мастерел белгалдоалаш ва № 2 йолча технически училище производственни дешар хьеха Фердалиев Али-Мирза Фаталиевич. 1963 шера № 2 йола технически училище йисте а яьккха, хIана технологически установка оператора помощникаш кийчбеш производственни дешар хьеха мастер ва из. Цхьабакъда, нагахьа санна дикагIа эйча, масала, берриашка аIамига сег олча мастерагара зелургьа теркалдие метаргволаш мастера-воспитателе болх хьалхарча плане доархIаши волче сага белгалъьйна оамалаш. Училище болх беш цо мел яьккхача хана цун групперча дешархоша дисциплина толхабь моттиг хиннаяц дIаккха а. Училище йистейоаккхаш пачхьалкхен экзаменаш йолча хана цун групперча нийсса ахам болча дешархошта лаккхагIа йола разрядаш елар, барэI дешардохо тIехдика чакхъьяккхар училище.

Производственни дешар хьехача мастера Фердалиев Али-Мирза Фаталиевича толамаш дахара бахьан эггара хьалха цунна хьоккхам бела хар, дешархой цо дешарах дика кхетибар да. Мастер массала а ший декхар кхоачашдеш бакъахьрен сиг ва, шийгара а дешархошкара а доагIар дикаха хьалех но. Производственни дешара урокаш вIашагIйоахачеш чакхйоахачеш хана цун геттара дика вIешцIенадоал профессиональни гонахьа Iомалела шоаш хергача профессена безам тIагIортболаш йола уйла дешархошта чуйоссадоаца цхьана тарде. Дешархой шоай профессех доккха ле, технически дешаш шоай хьесапагIа къестаде Iомабу мастеро дали. Производственни дешара эпитет дIайолалале хьалхагIа Али-Мирза Фаталиевич ше хьож технологически процесса юкъедиккьа хувнамаш малагIаш да, цу цхьан хана Iомаэз керда аппаратура, коммуникацеш, запорни приспособленеш, керда контрольно-бустама приборош.

Хургболча кьоаьча болхлоша производственни практика чакхйоаккхача хана мастера къаьстта уйла тIайохийт производственни теоретически дешара юкъе айхха бувзам лелабара. Масала, нагахьа санна къаьсттача технологех дьятташ хьадеча производствана юкъеклухьа «процессаши аппараташи» яха тема Iомаеш хилча, цу хана Грозненски нефтемаслозавода дьетташ доахара блока установкашка Iомалу дешархоша производственни дешар а. Цу тайпача методо новкъостал ду Iомадеш йола материал кIоартагIа кхетае, хул соагIа, мастерага торо хулийт производство йолча моттиге дешархой знанеш мелла ха, ледера моттигаш хьагучаяха, кхоачамбоцараш дIадаха. Шоай аргIанна практиканташ а Iомабу кхы сагагара новкъостал ца эшаш шоаш болх бе, производственни дешар саккъердамегIех пайдангIех хул.

Хургбола къона болхлой Iомабарна хьалкхобаран беча шой балха тIа массала а Али-Мирза Фаталиевича ног гIортолга ю производстве хьалха латтарийн рационализаторийн, изобретателий а кадрови болхлой а опытах. Цулуьхьа да Нефтемаслозавода, НГНПЗ, крекинг-завода установкашка болх беш бола цун практиканташ дика доархIаши сий даш хилар. Масала, ГНПЗ № 40/2 йолча установке болх беш волча Пугачев Владимира тIехьалха Iомаьй парафина даккхара технологически процесс. Производственни хьокхаманик къахьегама дисциплинех дика хилаз установка начальника вац. Воронова баркал оалаш дика могаенца а ва. Шийгарча балхах дика доархIаву № 39-6 йолча установке болх беш вола Чернов Владимир, дьятташ шIендара процесс дика Iомаьй ГНПЗ 18-ча установке болх беш йолча Хаджиева Зайнаден Носова Вераси.

Ишта производственни эталонашка гIолла Iомабу мастера хургбола болхлой шоай професси дукхаеза, болх тIехдика бе. Мастера Али-Мирза Фаталиевича чIоагIа уйла тIайохийт дешархоех хIараннеца къаьст-къаьста беча балха, цар хьамца-новнонца вIдхха бувзам лоаттабу, каст-каста дул дешархой квартирашкен общежитеш, цар быт, царна эшараш, хьанча дараш теркаду. Ховадеталь дац цун группера беррига нагий цах училища общественни культурни вахаре хьинаре дакъа лоацаш хилар. Али-Мирза Фаталиевич ше а ва хьинаре общественник, дика организатор, агитатор, керда толашагIен мел долчух пропагандист. Ший идейно-теоретически бовраш лакхбара цо дукха деш, профтехобразоване республикански управленера «Педагогически знаней» общественни университет йистейаккхай цо. Дешеташех пачхьалкхен университета химико-биологически факультета 5 курсе заочно дешаш ва. Ший технически знанеш цо хадтаха дикх а ец, производства новаторий, рационализаторий, изобретательй, коммунистически къахьегама ударникий опыт хьа а Iомаеш, из дIерита гIадвахе дIаяу Али-Мирза Фаталиевича ше кхебераш та.

Мастера-новатора ишта Iоха а ду, хье а бу къона болхлой. Дег тIара лов хьона керда кийчьара дакъе беча балхахьарча балха тIа цо дIахо толамаш дахар.

В. ИВАНОВ.

ДЕЛЬФИН—БЕРАШТА ЮКЪЕ

Укх деношка город Мельбурна цхьан пляже цхьа терказе хIана хинна. ШIаьхха дельфин гучаьйнай хила ловзаш даьхкача бераша юкъе, хIаьта, хетарсахьа безам а бах, цу гIар елла дакхкача берий тоабах дIа а кхийттай из. Океана чура ена хьаша массехк сахьат даьккха берда йисте бераша ловзаш, хIаьта майраъ бераштa аьйна тIахувнаш дIа-са аха раьза а йолаш мукъа а тийппаб. КIаьнкаш, букъа тIара кхес а лаьце, цунах дIатувсалуш хинаб, тIаккха из хьайба саббаре, кIоаргача а ца додаш, берда йисте хи тIа гIолла хьаа-Iо ихай. Сарракьа маро юха океана чу ихаш укхаза «Флиппер» аьнна цIи тилла дельфини. Пляже хиннача из хIана бIаргадайнераша, гIайгIа а еш, ваккьадаьккхад из тамаш йола хьайба, ихи а берда йисте, из юхаргда лос а доахаш.

Цу тайпара хIамаш Австралеи Новая Зеландеи бердий йистошка яхй а хинад хьаш дува. Ишта, Тасманова форда йисте уллача йоккха йолча новозеландски городига Опононе хинад дIахо хIаьз чIоагIдена Новая Зеландие историна юкъе дехх хIама. Из городага ула даьхача лоамаша чуерзаьйча йоккха йолча хоач бухта берда йисте. 1955 шера цхьан дийнахьа Опононе берда йисте ена хинай дельфин. Цо геттара сиха доттагIах даьд цигарча кIаьнкашца, хIаьта кастта ший букъ тIа хувшадеш дIа-са а кхийлад цо уж. Цунах «Ово» аьнна цIи тилай.

1956 шерраша цу заливе хиний дельфин, тIаккха, хье цига хьайгIайн а санна, шIаьхха юха океане чу а ихай из. Океана кIоаргалашкара ена хьаша йиа ца алийтар дукха новозеландски скульптора Россел Кларка пляжа йиста тIа егIай дельфина ший доттагIчун. Оной тIарахьес ловшича хIаьнкеи сурт дола скульптура. 1956 шера дег Опононе берда йисте шIаккха а юкъейна да Ово.

Л. ПОНОМАРЕВ,
ТАСС-а корреспондент.
Канберра.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА КХАЛНАЬХА ДЕННА — 8 МАРТА НАКЪАДОЛХАШ.

ВНР йитача промышленноста министр Йожефне Надь, кхалнаьха Ергигсентерски совета Президиума член Габриэлла Кен советски секретарица къамаьл деш йоаш.

МТИ—ТАСС сурт.

БIУБЕННА БА

В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийдоцца аьттъаккхара социалистически яхь а, дика къахьегаш а город Грозныйре наькъаш тIадьаш деча управлене коллектив. Пятилетка кхоь шера план Октябра 51 шу дузаш кхоачашйир цо, 118,5 процент кхоачашйир 1968 шера план.

Дукха балхаш дир тха коллективо соахка. Масала, цхьадараш керда хьадаьд, шолагIчарна капитальни ремонт яьй Багратиона, Татарская, Интернациональная, Луговая, Лермонтова цIерагIча а кхыча а улицай автонаькъашта. 155 эзар сом дахар управлене болхлоша Петропавловская яхача шоссера Старопромысловская яхача шоссе кхаччалца баллача наькъага. Казанская цIерагIча улица тIа мел Iайна дегIан хиш хьалгуцара лаьрхIа канализаци ярэ торе хилийтар цу хих Первомайская улица цIенъе а.

Автонаькъаш хьадарал соагIа 20 улицагIа тротуараш ехкай. Цул соагIа тха управлене эггара хьалха тротуари бетонах яьча плиташца доа тоайир Революце проспектах уллача № 1 йолча школа хьалхашкара сквери, ишта «Аргун» яхача кафе хьалхашкара майда.

Хьаль а яьнна эксплуатаце дIаенай «Минутка» яхача остановкера Черноречье яхача поселка бода шоллагIа трамвайн никъ. Лакхе белгалдаьхачарен соагIа дукх дулкха а балхаш даьд тха управлено коллективо горове бахача наькъа хьалаш тоадара. Цу дакъе дика къахьийгар из. Н. Зельцер, С. Сантов, И. Касимов, Н. Крупнинь корте латтача бригадаша, кхыча болхлоша.

Цхьабакъда аха доагIа керда наькъаш хьадара, е царна капитальни ремонт яра, бахача наькъа хьалташ дикаа кхоачашдара мел эша торонаш йоацилга, управленена хьахела аьча кIезигдолга. Цудукхьа вIаштIехьадаьац тха замо дIадеххача тайпара ваь город хозъергIола балхаш кхоачашде.

Дале а укх шера Мира цIерагIара улица эгга а йоаккхаш тоаделгI ваха, 230 эзар сом гIоргда цу балхага. Цул соагIа Сунженски, Дружба, Гойгова, кхыча улицашка а наькъаш дохкаргда, 15 улицашка гIаш уха наькъаш а дохкаш. Хьалхьа йоаккхаргья Р. Люксембурга цIерагIча улицагIа догIан хиш лувцаргдола канализаци. ХIаьта Октябрьски районе, консервни хьаьдара Микрорайона бода трамвайни никъ будзаргба, кхыдола балхаш дергда.

И. БУГАЕВ,
УДНС керттера инженер.

КОЛОРАДО - СПРИНГС, (США). Конькаш фигурни хахкара дунен чемпионате шиъне хьыина коньках хоккаш хьалхара моттиг яьккхар [illegible] Родинаваси Алексей Уланови.

СУРТА ТIА: дунен чемпионаша Ирина Роднинаи Алексей Улановi цхьана конькаш хохкаш.

В. Шадрина телесурт.
ТАСС фотохроника.

АЙСТ-РЕКОРДСМЕН

ХIана рекорд оттавар я... аист. Из сийлен моттиге дIалэъергйолаш а шеллуча хана дIайхача мехкашка ухача оалхазарий рекордаш дIаязъеча хинжка тIа. Цу оалхазаро бIьр а ба моллагIбар санна боина никъ. Ше беча новкъа фордаш тIара дуIаш къувшшехьа а хьарош доли кхы кхерьеш доллашехьа а уь-дулаш доллаш океанал тIех а даьнна, африкански континента эггара къулбехьарча йисте тIа кхаьчад из оалхазар. Укхаза город Редерсбургагара гаьна доацаш цигарча фермера лаьцад из. IаIаьмате бIаьха никъ баьб аист. Балтийски форда юкъерча Гельголанд яхача гIайрен тIера гIеттача цо 10.000 километр никъ баьб. Рекордсмена когах йолаш «Н. 7863 № — Фогельварте, Гельголанд» яха номер.

Н. СЕРГЕЕВ.
(ТАСС).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грозен кхаьан а йолаш, цхьаццайолча хана лаьгIа доа а долхаш ха хургья, малхбоалехьара лаьгIа, гIаьтхача боаранта хкоачаш дух хьеккаргба. Фегара температура тахан республике гIолла 1 градус йоахалагара 3 градус шелаьга кхоачаш хургья, буйсанна 4—9 градус шелал; Грозне салаш — 0, йоахагара 2 градус шелалга кхоачаш, буйсанна 6—8 градус шелал йолаш.

5-чей бетта марта хьаж чарну мархIаш а йолаш, дIезаг-дукха йоацаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка лоакх а доалхаш гIийдо ца а бала.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО

4 март

7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.36 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25—Хоамаш. 8.30 — Ашараш. 8.45 — Моттигерах Советий хоржамашта кийъадоахеш. Хоржама участка вехан агитатор (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 10.00 — Передачай программа. 16.06 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 16.20 — Ашараш. 16.30 — Дега тIа белам болаш (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Нохч-ГIалгIай ашараш. 17.30 «Вай индустриальни йохк» (эрсий меттала). 17.45 — «Пенгазета редактора дешча новкъостала» яха шоллагIа йола беседа (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Тха микрофона хьалхашка (нохчий меттала). 18.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

5 марта

7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35— Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35—«ДоттагIаш». ЙоккхагIа йолча классикаша дийна бегIарашта (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «Дунен халкъашта юкъерча тема» йола беседа. 16.15 — «Хьаттем вахар» (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — «Пионер лоамаш бола кхалхех» яха передача (нохчий меттала). 17.30 — «Ленин ваь 100 шу дизарга. Коммунизмага доалача хана материально - технически хьалаш Владимир Ильич Ленин» яха беседа. (нохчий меттала). 17.45 — «Вай индустриальни йохк» (нохчий меттала). 18.00—Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ашараш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва. 19.30 — «Къонахи» (нохчий меттала). 20.00 — «Балха дн дракачуд тIехьетIара» концерт. 20.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 марта

18.00 — Школьникашта «Эрсий йоаккхий историна» яха фильм (нохчий меттала доахкх). 18.15 — Телекерданараш (нохчий, эрсий меттала). 18.40 — ХIоахарча занятIа ди кердайяккха гIертар. 19.00 — Фигурни конькашкаш хахкара дунен халкъашта юкъерча чемпионат. (ЦТ). 20.00 — Шахматаш. 20.10 — Дунен халкъашта юкъерча кхалнаь дена къамаьл. 20.30 — Передачай программа. 20.35 — «Шиъ шера берза шунна тIа» яха художественни фильм.

5 марта

18.00 — Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизарга. Ишта къахьегаш ба машинашхьача хьалха латтараш (нохчий меттала). 18.20 — Телевизионни агитпункт (нохчий меттала). 18.45 — Телекерданараш. 18.55 — Хоамаш. 19.00 — «Знание» яха Iилман - популярни кинопрограмма «Вечное движение» яха фильм. 20.25 — Гонза чухгаш. Скульптор Мамилов Р. 20.45 — Передачай программа. 20.50 — «Шахта а бешаш» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-66; редактора зам.—3-38-11; белхачкаьа секретара—3-44-38; партийни вахарея, культурай, промышленностех отделай—3-42-30; юрта бохахеи письмой отделай—3-42-29.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-66; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря — 3-44-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства и писем — 3-42-29.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05056. Заказ № 1059.